

Directoraat-generaal: Leefmilieu

EUROSTATION – Blok II – 2de verdieping
Victor Hortaplein, 40 bus 10
B – 1060 BRUSSEL

www.environment.fgov.be

Secretariaat van het Adviescomité SEA:

Claire Piens

t : + 32 2 524 95 12

f : + 32 2 524 96 00

e :

claire.piens@environnement.belgique.be

Adviescomité SEA

16 juni 2015

**Ontwerp van het federaal ontwikkelingsplan 2015-
2025 inzake het transmissienet voor elektriciteit**

Advies betreffende het milieueffectenrapport

I. CONTEXT

ELIA heeft op 13 mei 2015 het adviescomité SEA om advies gevraagd in het kader van de uitwerking van het federaal ontwikkelingsplan 2015-2025 inzake het transmissienet voor elektriciteit¹.

Alvorens de studie wordt goedgekeurd², moet ze het voorwerp uitmaken van een milieueffectbeoordeling, rekening houdende met volgende doelstellingen:

- Voorzien in een hoog milieubeschermingsniveau (behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu);
- Bijdragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de voorbereiding en vaststelling van plannen en programma's;
- Het voorzorgsprincipe in aanmerking nemen;
- Duurzame ontwikkeling bevorderen.

Overeenkomstig artikel 10, §2, van de wet van 13/02/2006 heeft het Adviescomité SEA zich op 4 maart 2015 uitgesproken over het ontwerpregister dat als referentiekader diende om de milieueffectbeoordeling van het ELIA-plan uit te voeren.

Overeenkomstig artikel 12 van diezelfde wet strekt dit advies ertoe:

- enerzijds de relevantie en de kwaliteit van de inhoud van het milieueffectenrapport te onderzoeken, rekening houdend met de doelstellingen van de SEA-wet;
- anderzijds te bepalen of de uitvoering van het plan aanzienlijke grensoverschrijdende effecten kan hebben op het milieu.

Zoals de wet voorschrijft wordt het advies binnen zestig dagen na ontvangst van het verzoek bezorgd.

Het federaal ontwikkelingsplan 2015-2025 inzake het transmissienet voor elektriciteit ligt in het verlengde van het Plan 2010-2020, dat zelf (overeenkomstig de wet van 13/02/2006) onderworpen was aan een Strategische Milieubeoordeling (hierna 'SMB') en waarvoor het SEA-Comité op 10 juni 2011 advies heeft uitgebracht³. Aan het Comité wordt nu gevraagd om op zijn vergadering van 16 juni 2015 advies uit te brengen over het milieueffectenrapport en over het ontwerp-ontwikkelingsplan 2015-2025. Parallel vindt er ook een publieksraadpleging plaats (van 13 mei tot 15 juli 2014) vooraleer het Plan wordt gefinaliseerd.

---

¹ De verplichting om het ELIA Plan uit te werken, is vastgelegd in artikel 13, §1 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt.

² Artikel 6, §1, 1° streepje van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu.

³ Avis accessible via :

<http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Environmentalright/SEAStrategieEnvironmentalAsses/HetAdviescomiteSEA/Teruggegevenadvies/index.htm>

Inhoudsopgave van het advies (punt 2)

II. Advies

- 2.1 Algemene beoordeling
- 2.2 Bijzondere technische opmerkingen (thematiscche fiches)
- 2.3 Grensoverschrijdende effecten

II. ADVIES

2.1 Algemene beoordeling

Het SEA-comité is verheugd te zien dat de strategische milieubeoordeling betreffende het ontwikkelingsplan van het transmissienet van uitzonderlijke kwaliteit is. De hoge mate van detaillering, de onderverdeling in metaprojecten, de sterk uitgewerkte methodologie en het transparant weergeven van de effecten van de onderzochte opties van elk metaproject zorgen ervoor dat het rapport geschreven door RoyalHaskoning DHV een voorbeeld is van de wijze waarop een SEA uitgewerkt dient te worden.

Gezien de klaarblijkelijk geleverde inspanning hoopt het SEA-comité dan ook dat deze verder gevaloriseerd kan worden bij het verdere vergunningsproces.

De opmerkingen op het ontwerpregister lijken algemeen goed in overweging zijn genomen, wat eveneens mag worden toegejuicht.

Het nieuwe plan omvat projecten die reeds werden beoordeeld in het kader van de Strategische Milieubeoordeling ("SMB") over het ontwikkelingsplan 2010-2020, en waarvan de draagwijdte niet gewijzigd werd of die reeds aan de gang zijn. Die worden niet beoordeeld als afzonderlijke metaprojecten in deze SMB. Het Comité apprecieert dat de nog resterende uit te voeren projecten worden meegenomen in de cumulatieve effecten die het voorliggende Ontwikkelingsplan hebben op het leefmilieu.

De leesbaarheid van de in de studie meegeleverde kaarten zou kunnen verbeteren door bij elke kaart een legende en de geografische coördinaten (op zee) toe te voegen. Het is moeilijk om te zien waar de lijnen en kabels die worden verwijderd zich bevinden.

2.2 Bijzondere technische opmerkingen (thematiscche fiches)

2.2.1. Aanrijking lucht

In het scoping document wordt duidelijk aangegeven dat de netwerkconfiguratie invloed heeft op de vervanging van de minst performante centrales, en een impact heeft op de polluerende emissies en de luchtkwaliteit, inzonderheid de NOx (fuelcentrales) en de PM (fuel- en steenkoolcentrales). De toevoeging van een beknopte opmerking hierover zou nuttig kunnen zijn.

2.2.2. CO₂ (3.1.12)

Het Comité vindt het vreemd om onder punt 6.9 CO₂ te lezen dat de uitbreidingen van het net zouden leiden tot een CO₂-emissieverhoging met 12,6% waarmee de Elia bijdragen in de Belgische emissies op 0,58% komen.

Vooreerst betreffende de methodologie in 3.1. 12 en zoals ook aangehaald in onze opmerkingen op het ontwerpregister en hier dus niet overgenomen, drukt het comité de wens opnieuw uit om de netverliezen ook uitgedrukt te zien in MWh. Dit is namelijk een veel betere maat om de stroomverliezen weer te geven.

Betreffende dit zelfde punt is het Comité verrast te constateren dat er voor de vier scenario's een emissiefactor werd berekend, maar dat de finale resultaten niet gedifferentieerd worden voor deze scenario's, één van de zeldzame plaatsten waar dit mogelijk is.

De opdrachtnemer kiest dan maar voor het gemiddelde van de emissiefactoren van de 4 scenario's. Dit is jammer, maar bovendien neemt hij hierbij de emissiefactor van de Belgische productie en import. Bovendien kiest de opdrachtnemer er voor om niet het gemiddelde te nemen van de binnenlandse productie maar voor een fictief getal waarbij ook de buitenlandse import in rekening wordt gebracht, met de aanname dat alle buitenlandse productie op basis van steenkool zou zijn.

Hiermee wordt een te negatief beeld geschetst.

Het SEA-comité vraagt dan ook in tabelvorm weer te geven wat de verliezen zijn op het net in MWh en voor elk scenario aan te geven wat de corresponderende CO₂-emissies zijn voor binnenlandse productie en met export (met een gewogen gemiddelde van emissiefactoren van de buurlanden, en dus niet alleen steenkool). Het bestaande resultaat waarbij het gemiddelde genomen wordt van de scenario's met de hypothese dat alle stroomimport afkomstig is van steenkool kan evenwel behouden blijven als worst case.

Punt 4.9 : deze paragraaf verdient een betere herformulering, waarvoor nuttige inspiratie kan worden gehaald uit elementen van het 5de evaluatierapport van het IPCC (Representative concentration pathway – RCP waarin de link wordt gelegd tussen het ambitieniveau van het milderingsbeleid en de toekomstige CO₂-emissies.

2.2.3. Mens: geluidshinder (3.1.15)

Het Comité vraagt dat de gewestelijke normen ter zake worden vermeld. Zij zijn licht verschillend, en het is dus de vraag hoe deze drie wetgevingen in het Plan kunnen worden geïntegreerd.

Punten 2 en 3:

-Het Comité stelt voor om dezelfde terminologie te gebruiken doorheen één fiche (eens is het "contour", anders is het een "buffer"...). Het woord "contour" wordt normaal gezien gebruikt om een grens te markeren door een fysische parameter (gelijk geluidsniveau bv.), maar deze interpretatie past hier niet: de indicator is een oppervlakte van een corridor van 20 m aan weerszijden van de lijn genomen (klopt dit?) en van de zone van 200 m rond een transformator.

-Op wat is de keuze voor een 20 meter zone gebaseerd ?

-Is de keuze van 20 m aan weerszijden van de lijn consistent met de keuze van 200 m rond een transformator (gaat het over hetzelfde geluidsniveau?) Stel dat er op 20 m 50 dB (A) gemeten wordt (mogelijk bij nat weer), terwijl er voor een transformator wordt verwezen naar 30 dB(A). Trouwens 30dB(A): is dit uitgedrukt in LAeq? Lden?

2.2.4. Impact op de menselijke gezondheid (elektromagnetische velden of EMF) (3.1.17 en 4.14)

- "Tabel 3.19. Bron: Hoge gezondheidsraad". Een meer specifieke referentie a.u.b.: het betreft het advies van de HGR⁴ nr. 8081 van 2008. Idem op p.101.
- Punt 4.14:

Waarom enkel 220 kV ondergronds aanleggen? Het Comité vraagt zich af waarom dit beperkt blijft tot kabels met een spanning tot 220 kV. Voorkeur voor ondergronds voor alle spanningen.

2.2.5. Impact op biodiversiteit (3.1.18)

Bij punt 2.5 'Relatie met de relevante bestaande wetgeving' geeft het Comité de aanbeveling mee om de tabel aan te vullen met de volgende elementen:

- Richtlijn 2004/35/EG van 21 april 2004 betreffende milieuaansprakelijkheid met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade. (van toepassing voor meerdere thema's: water, bodem, ecosystemen, habitats, soorten, ecosysteemdiensten, etc.);
- De Nationale Belgische Strategie 2006-2016 werd geactualiseerd. Er moet verwezen worden naar de nieuwe versie die in 2013 werd aangenomen en dit tot 2020 wordt doorgetrokken.
- Wallonië: Decreet betreffende de instandhouding van de Natura 2000-gebieden alsook van de wilde fauna en flora (gepubliceerd op 22/01/2002) + Omzendbrief van 30 mei 2013 betreffende de invasieve exotische planten;
- Marien milieu: verwijzen naar de Europese Kaderrichtlijn "Mariene Strategie" (2008/56/EG) (Marine Strategy Framework Directive), onder meer wat de integriteit van de zeebodems, de onderzeese geluidsbronnen en de opvolgingsindicatoren betreft. Wat de "Marine spatial planning", betreft vraagt het Comité te verwijzen naar het koninklijk besluit van 20 maart 2014 "marine spatial plan establishing the spatial use of the Belgian part of the North Sea for the period 2014-2020" , waarin onder andere corridors worden voorzien voor elektrische kabels, telecomkabels en pijplijnen (zie <http://odnature.naturalsciences.be/marine-atlas/marine-spatial-plan>)

Het Comité apprecieert het antwoord dat werd gegeven op de opmerking op het ontwerpregister over het gedeelte rond de ecosystemen en het feit dat de effectenfiches eerder verwijzen naar de biodiversiteit in het algemeen. Het Comité vindt het ook goed dat het plan een positieve impact heeft op de diversiteit (-3,5 ha) dank zijn de projecten Westhoek en Noorderkempen. Het Comité vraagt zich af op welke oppervlakte of op welke afstand aan weerskanten van de lijn er verlies of winst wordt gemaakt bij de ontmanteling van de lijnen. Het zou makkelijker zijn om deze effecten te vatten als de ontmantelde lijnen duidelijk waren aangegeven op een kaart van België.

---

⁴ Hoge gezondheidsraad

Het Comité wenst bovendien dat er duidelijker uitleg wordt verstrekt bij de gebruikte gegevens alsook bij de conversiefactor (welke afstand aan weerskanten van de elektriciteitslijnen) om de effecten van de elektriciteitslijnen in hectare uit te drukken.

Het milieueffectenrapport raamt de effecten op de biodiversiteit in Vlaanderen, in Brussel en in Wallonië door het aantal Habitat- en Vogelrichtlijnzones, groene zones of erkende reservaten die op 'gewestelijk' vlak worden getroffen (uitgedrukt in km voor elektriciteitslijnen, en in m² of ha voor de gebieden). Voor onderzeese kabels is het de lengte in speciale beschermingszones in de Noordzee.

Deze effecten van installaties zijn een goede indicator van de planning. Maar zij zijn onvoldoende om de complexiteit van de effecten op de biodiversiteit te voorspellen en er zijn blijkbaar precieze effectenstudies voor de metaprojecten noodzakelijk. Men kan overigens geen andere effecten op de wilde fauna uitsluiten, bij voorbeeld door geluidshinder of elektromagnetische velden.

Bovendien geeft de scoping-fiche aan dat voor heel België de methode van Derouaux et al. (2012) wordt toegepast (raming van de lengte en breedte (in km) van elke waarschijnlijkheidscategorie van vogelbotsingen). Deze resultaten worden echter niet meegenomen in de cumulatieve effecten in tabel 6-13 en het lijkt erop dat ze niet worden gebruikt.

Het Comité juicht de resultaten van het Life Project van Elia toe en wenst te benadrukken dat de door de biodiversiteit geleverde ecosysteemdiensten ook aan bod kunnen komen in de SMBzoals voorgesteld in de EU gids⁵ (positieve of negatieve effecten van toekomstige plannen en vooral de realisatie van de in het plan voorziene metaprojecten) waar dat relevant is (bv. mildering van overstromingen, afkoeling van de lucht of verbetering van de luchtkwaliteit, esthetiek, educatie, behoud van genetische diversiteit van inheemse soorten in bewaarboomgaarden of van runderrassen, ...).

Het Comité apprecieert in het bijzonder de milderings- en compensatiemaatregelen die worden voorgesteld onder punt 7.1.14 en neemt er nota van dat de langetermijneffecten op de biodiversiteit het voorwerp zullen uitmaken van monitoring waar nodig, conform met de methoden van het Project Life+ van Elia.

Tot slot vraagt het Comité zich af of de beschrijving betreffende gelijkaardige studies over de effecten van de ontwikkeling van het transmissienet in de buurlanden, zoals dat in het advies van 04/03/2015 over het ontwerpregister wordt voorgesteld, diegene is die onder punt 2.6 wordt bedoeld.

2.2.6. Bijdragen tot de klimaat- en energiedoelstellingen (4.16)

De mate waarin ons transmissienet uitgebouwd en intergeconnecteerd is, vormt een belangrijke vereiste voor de uitbouw van hernieuwbare stroom en het garanderen van onze energiezekerheid. Op deze wijze kan de capaciteit op het transmissienet

---

⁵ Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment (<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf>)

een indirecte indicator zijn voor de bijdrage tot de Europese klimaat- en energiedoelstellingen en dan in het bijzonder de doelstelling hernieuwbare energie.

Onder 3.1.19 dient dit duidelijker geformuleerd te worden, met de nadruk op wat precies gemeten wordt, namelijk de aansluitingsmogelijkheid van hernieuwbare stroom als facilitator voor het behalen van de BE doelstellingen tegen 2020 & 2030 inzake hernieuwbare energie. Daarnaast dient de verwijzing naar de TYNDP 2014 verder uitgewerkt te worden.

Het Comité vindt het jammer dat er geen enkele verwijzing is naar het energie-klimaatpakket 2030.

2.3. Grensoverschrijdende effecten

Het Comité is van mening dat de effecten van het ontwerp-ontwikkelingsplan 2015-2025 voor het milieu van een andere EU-lidstaat of van een andere staat die partij is van het Verdrag van Espoo van 25 februari 1991 betreffende de milieueffectbeoordeling in een grensoverschrijdende context.